

Kysy alkuperää, älä boikotoi

Vietnamilaiset vaatetehtaan työntekijät ahkeroinvat muotivaatteita Ho Chi Minhissä myös Suomen markkinoille. Tehtaan omistajat ovat hongkongilaisia.

Kehittyvien maiden huonoihin työoloihin voi vaikuttaa.

Bangladeshissa yli vuosi sitten tapahtunut tehdasromahdus havahdutti suomalaisetkin pohtimaan käyttämiensä tuotteiden alkuperää. Mitä kuluttaja voi tehdä parantaakseen kehittyvien maiden työolosuhteita?

Turun yliopistollisen keskussairaalan työntekijät järjestivät mielenilmauksen epäeettisesti tuotettuja suojakäsineitä vastaan. Reilut rypäleet -kampanja vaati Alkon käyttämille viinitiloille elämiseen riittävää palkkaa. Huonoista työoloista on kuluneen vuoden aikana puhuttu joka puolella.

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen viestintäpäällikkö **Jukka Pääkkönen** on ilmiöön tyytyväinen. Onhan vapaata ja demokraattista ammattiyhdistysliikettä tukevia hankkeita toteuttava SASK tehnyt samaa valistustyötä jo yli 20 vuoden ajan.

– En tiedä, ovatko asenteet vielä muuttuneet, mutta tieto näistä asioista on lisääntynyt. Kuluttajat tiedostavat, että heidän pitämänsä paidan tekijä ei ehkä ole tienannut elämiseen

riittävää palkkaa ja on koulun sijaan joutunut panemaan lapsensa töihin. Entistä useammin kuluttajat kysyvät, mitä he voivat tehdä, Pääkkönen kertoo.

Pääkkösen mukaan paras tapa valvoa säällisten työolojen toteutumista työpaikoilla on vapaasti toimiva ammattiliitto, joka voi tarvittaessa puuttua epäkohtiin ja pyrkiä ratkaisemaan niitä neuvotteluteitse. Ulkoa käsin ja ylhäältäpäin tapahtuva työolojen valvonta sen sijaan ei ole kovin tehokasta.

ÄLÄ BOIKOTOI

Jukka Pääkkönen ei suosittele ostoboikottia lääkkeeksi huonojen työolojen vastustamiseen.

– Jonkun tuotteen boikotointi osuu aina ensimmäiseksi tuotteen tekijään eli juuri siihen köyhimpään, jonka työoloja ja elämän olosuhteita boikotoinnilla yritetään korjata.

Boikotoinnin lisäksi kuluttajille tarjotaan kuitenkin vähän vaikutusmahdollisuuksia. Esimerkiksi eettisesti valmistettuja tuotteita on toistaiseksi tarjolla erittäin vähän. Päävastuu asioiden korjaamisesta ei olekaan kuluttajalla vaan niillä, jotka tuotteita myyvät.

"Tuotteen boikotointi osuu aina ensimmäiseksi tuotteen tekijään."

– Mitä isommissa erissä ostaa tavaraa, sitä isompi vastuu on siitä, minkälaisissa oloissa se on tehty. Ne yritykset, jotka tavaraa teettävät tai valmistavat, ovat vastuussa tavaroiden tuotantoketjusta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta siinä.

Kuluttajan tehtäväksi jää asioiden kyseenalaistaminen. Tuotteen myyjälle tai valmistajalle voi esittää kysymyksiä, minkä lisäksi Pääkkönen kehottaa osallistumaan aktiivisesti erilaisiin vetoomuskampanjoihin. Mitä laajempi paine yrityksiin kohdistuu, sitä paremmin saadaan aikaan tuloksia.

IHMISOIKEUSRISKIT SELVITETTÄVÄ KOKO TUOTANTOKETJUSSA

Jukka Pääkkönen muistuttaa, että kuluttajalla on myös mahdollisuus vaikuttaa vaaleissa. Äänestäjä voi vaatia omalta ehdokkaaltaan, että hän kunnan- tai kaupunginvaltuustossa, eduskunnassa tai europarlamentissa kannattaa sellaisia päätöksiä, jotka tiukentavat yritysten eettistä valvontavastuuta omasta tuotantoketjustaan.

– Kaikki yritykset sanovat, että ne tekevät parhaansa tämän asian suhteen tai vähintään yhtä paljon kuin kaikki muutkin. Aina kun tulee jokin paljastus, kysymme, väittävätkö ne tosiaan, että kaikki voitava on tehty.

"Kuluttajan tehtäväksi jää asioiden kyseenalaistaminen."

Koska yritysten vapaaehtoisuuteen perustuva eettisyysvalvonta on tullut tiensä päähän, on seuraava askel edetä kohti kaikkia sitovia määräyksiä ja lainsäädännöllistä vastuuta. Parhaillaan käynnissä on projekti, joka liittyy YK:ssa hyväksytyjen niin sanottujen Ruggien periaatteiden soveltamiseen kansallisella tasolla.

– Niihin kuuluu huolellisuusperiaate, jonka mukaan globaalisti toimiva yritys on velvollinen selvittämään mahdolliset ihmisoikeusriskit koko tuotantoketjussaan ja ryhtymään toimenpiteisiin riskien poistamiseksi. Nyt ja tulevina vuosina väännetään kättä siitä, miten velvoittavana tuo yritysten vastuu kirjataan kunkin maan, muun muassa Suomen, lainsäädäntöön.

Pääkkönen ei usko huonojen työolojen olevan kehitysyhteistyön muoti-ilmiö, joka pian unohdetaan jonkun muun asian tieltä.

– Niin kauan kuin huonot työolot ovat vallitsevaa todellisuutta maailman ihmisten enemmistölle, on vaikea kuvitella, että se jotenkin kyettäisiin painamaan taka-alalle.

Teksti: Jenni Meronen

Kuvat: SASK/Jukka Pääkkönen ja Tomi Westerholm

Lue lisää aiheesta

[Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK](#) on suomalaisen ay-liikkeen oma kehitysyhteistyö- ja solidaarisuusjärjestö.

[Eettisen kaupan puolesta](#) on kansalaisjärjestö, joka edistää oikeudenmukaista maailmankauppaa, kestäviä tuotantotapoja ja vastuullista kuluttamista.